

Міністерство освіти і науки України

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА імені
ПЕТРА ВАСИЛЕНКА**

Навчально-науковий інститут бізнесу і менеджменту

**Кафедра ЮНЕСКО «Філософія людського спілкування»
та соціально-гуманітарних дисциплін**

КРАЇНОЗНАВСТВО

**Методичні вказівки
з організації самостійної роботи студентів з дисципліни
для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
денної (заочної) форми навчання
спеціальності 242 «Туризм»**

**Харків
2019**

Міністерство освіти і науки України

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА імені ПЕТРА ВАСИЛЕНКА

Навчально-науковий інститут бізнесу і менеджменту

Кафедра ЮНЕСКО «Філософія людського спілкування» та соціально-
гуманітарних дисциплін

КРАЇНОЗНАВСТВО

Методичні вказівки
з організації самостійної роботи студентів з дисципліни
для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
денної (заочної) форми навчання
спеціальності 242 «Туризм»

Затверджено
рішенням Науково-методичної
ради ННІ БМ ХНТУСГ
Протокол № 12
від 10.06.2019 р.

Харків
2019

УДК 908(4/9)(075.8)

Схвалено
на засіданні кафедри ЮНЕСКО «Філософія людського спілкування» та
соціально-гуманітарних дисциплін
Протокол № 12 від 10 червня 2019 р.

Рецензенти:

Рябченко О.Л., – доктор історичних наук, професор, завідувачка кафедри
всесвітньої історії Харківського національного педагогічного університету
імені Г.С. Сковороди.

Аксьонова Н.В., кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри
українознавства Харківського національного університету імені В.Н.Каразіна

І 66 Країнознавство: метод. вказівки до проведення семінар. занять з дисц. для
студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної (заочної)
форми навчання спеціальності 242 «Туризм». / Харків. нац. техн. ун т сіл.
госп ва імені П. Василенка; уклад.:О.В.Воронянський. Харків, 2019. 23с.

Методичні вказівки з організації самостійної роботи студентів по
вивченню дисципліни «Країнознавство» розроблено відповідно до
навчальної програми. Видання включає методичні рекомендації, структуру
навчальної дисципліни, теми семінарських занять і завдання до
семінарських занять.

Видання призначене студентам першого (бакалаврського) рівня
вищої освіти денної або заочної форми навчання, спеціальності 242
«Туризм».

УДК 908(4/9)(075.8)

Відповідальний за випуск: Н.І. Моїсєєва, д. е. н., доцент.

©Воронянський О.В., 2019

© ХНТУСГ, 2019

ЗМІСТ

Опис навчальної дисципліни	
Мета та завдання навчальної дисципліни	
Структура навчальної дисципліни	
Методи оцінювання та розподіл балів	
Методичні вказівки з організації семінарських занять та виконання самостійної роботи	
Рекомендована література	

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3		Нормативна (за вибором)	
Модулів – 2	Спеціальність: __242 «Туризм	Рік підготовки	
Змістових модулів – 2		1-й	1-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання реферат (назва)		Семестр	
Загальна кількість годин –		1-й	1-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента –4	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	14 год.	14 год.
		Практичні, семінарські	
		16 год.	16 год.
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
		30 год.	30 год.
		Індивідуальні завдання:	
10 год.			
Вид контролю:			
залік.	залік		

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета Метою вивчення дисципліни «Країнознавство» є формування у студентів знань з теорії та методики країнознавчого аналізу для сфери туризму, туристської специфіки окремих регіонів, країн та туристських центрів.

Завдання Навчальний курс «Країнознавство» передбачає ознайомлення студентів з особливостями політичного та просторово-територіального устрою країн світу, основними концепціями країнознавчих досліджень, фізико- географічними

характеристиками туристських макрорегонів, відомостями про туристські ресурси країн світу та їхню галузеву специфіку.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- особливості політичної та економічної картин світу;
- основні теоретико-методологічні засади країнознавчих досліджень;
- специфіку соціально-економічної, історико-етнографічної, політико-правової та територіальної структури макрорегіонів світу;
- основні тенденції розвитку окремих регіонів та провідних країн світу;
- трансформаційні та глобалізаційні процеси у світі в контексті їхнього впливу на процеси регіональної інтеграції національних держав;
- сучасні тенденції у процесі глобальної етнокультурної консолідації та перспективи збереження культурного розмаїття світу.

вміти:

- збирати та аналізувати інформацію;
- працювати з фіксованою інформацією, з довідковою літературою, складати тексти доповідей, виступів, статей;
- аналізувати вплив природних та соціально-економічних чинників на історико-культурну та політично-територіальну організацію країн та структуру їх господарства;
- складати порівняльні країнознавчі характеристики об'єктів різного політико-територіального, міжнародно-правового та економічного статусу;
- аналізувати статистичні матеріали, що розкривають окремі аспекти та відображають рівень соціально-економічного розвитку держав.

3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с.р.		л	п	лаб.	інд.	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1. Країнознавство												
Змістовий модуль 1. Теорія та методологія країнознавства												
Тема 1 Країнознавство як навчальна дисципліна. Теоретико-методологічні засади країнознавчого дослідження.	2	1	1				2	1	1			
Тема 2. Регіональний поділ світу. Глобальні просторові структури та проблеми субрегіональної інтеграції держав	4	2	2				4	2	2			

Тема 3. Геополітика в контексті сучасних змін. Основні тенденції розвитку міжнародних відносин та їх вплив на трансформацію політичної карти світу	4	2	2				4	2	2			
Тема 4. Проблеми інтеграції України в міжнародне співтовариство: країнознавчий аспект	4	2	2				4	2	2			
Разом за змістовим модулем 1	14	7	7				14	7	7			
Змістовий модуль 2. Країнознавча карта світу												
Тема 5. Європа як цивілізаційний (політичний і економіко- географічний) регіон: країнознавчий аналіз.	4	2	2				4	2	2			
Тема 6. Америка як цивілізаційний (політичний і економіко- географічний) регіон: країнознавчий аналіз.	4	2	2				4	2	2			
Тема 7. Азійський регіон: країнознавчий аналіз.	4	2	2				4	2	2			
Тема 8. Африка як цивілізаційний (політичний і економіко- географічний) регіон: країнознавчий	2	1	1				2	1	1			

аналіз												
Тема 9. Тихоокеанський регіон: країнознавчий аналіз	2	1	1				2	1	1			
Разом за змістовим модулем 2	16	8	8				16	8	8			
Усього годин	30	15	15				30	15	15			
Модуль 2												
ІНДЗ			-	-			-		-	-	-	
Усього годин												

4. МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ ТА РОЗПОДІЛ БАЛІВ

Оцінювання знань студентів передбачає виконання таких форм роботи:

- поточне тестування наприкінці кожного модулю;
- виконання індивідуального навчально-дослідного завдання;
  - підсумковий залік.

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота									Залік	Сума
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2					
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	36	100
6	6	6	6	6	6	6	6	6	10	

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C	задовільно	
64-73	D		
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕФЕРАТИВ, НАУКОВИХ ПОВІДОМЛЕНЬ, ДОПОВІДЕЙ СТУДЕНТІВ

- «5» Вичерпне висвітлення обраної проблематики, чіткий виклад матеріалу, ґрунтовний аналіз поданого, використання інформації широкого діапазону, творче оперування матеріалом, робота виконана правильно і самостійно, відбиває належний рівень знань, та сформованість практичних навичок; оформлена згідно вимог, які висуваються для даного типу завдань.

- «4» Якісне реферування матеріалу з обраної проблематики з уривчастим аналізом матеріалу, робота виконана самостійно, містить несуттєві помилки, відбиває належний рівень знань; оформлена згідно вимог, які висуваються для даного типу завдань.
- «3» Систематизований та логічний виклад матеріалу, робота виконана, але містить помилки, відбиває недостатній рівень знань та недостатню сформованість практичних навичок; оформлення роботи не в повній мірі відповідає вимогам, що висуваються для даного типу завдань.
- «2» Часткове структуроване викладення матеріалу, виконана робота не відповідає вимогам, які вказані вище як критерії для виставлення позитивної оцінки.
- «1» Уривчасте неструктуроване викладення матеріалу

Написання рефератів, статей, доповідей, есе включає самостійний вибір теми, опрацювання необхідної літератури за обраною темою та логічну подачу матеріалу.

При написанні реферату, необхідно враховувати, що викладач враховує наступні критерії: уміння сформулювати мету роботи, підбір та оформлення літератури, огляд новітніх наукових повідомлень, повнота і логічність розкриття обраної теми, самостійність, аналітичність мислення, стилістична та орфографічна грамотність, коректність висновків, оформлення роботи.

5. МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ З ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Для успішного засвоєння навчального матеріалу з курсу протягом семестру студенту необхідно виконати ряд теоретичних та практичних завдань, поданої до кожної теми. Для цього в методичних вказівках для самостійної роботи студентів подано завдання, спрямовані на з'ясування глибини розуміння і ступеня засвоєння студентами теоретичного матеріалу, психологічних термінів і понять; завдання дослідницького характеру. Виконання завдань вимагає від студента попереднього самостійного опрацювання теоретичного матеріалу за рекомендованою літературою. Для самостійної роботи пропонуються різні за складність та за видами завдання.

Індивідуальне творче завдання - (схеми, таблиці, план роботи, бібліографія, пошукове завдання) передбачає відстеження рівня засвоєння курсу загалом студентом, а також, окрім власне контролю, формування навичок творчого оперування засвоюваним матеріалом. Мета - поглиблення знань та формування сфери наукової зацікавленості студентів.

Практична робота - передбачає вивчення індивідуальних особливостей, формування практичних вмінь та професійної компетенцій і сприяє більш глибокому, усвідомленому оволодінню знанням.

Реферат - припускається короткий письмовий виклад змісту однієї чи декількох публікацій за обраною студентом темою. Це найбільш розповсюджена форма науково-навчальної роботи студентів. Першим етапом роботи у підготовці реферату після вибору теми є підбір та вивчення літератури, наступним – є вивчення і аналіз матеріалу, який прочитаний і вивчений, законспектований в спеціальному зошиті чи на окремих листах, де вказано ПІБ автора, і вихідні дані видання, сторінки.

Вимоги до оформлення реферативного повідомлення (огляду):

1. Оформляється на листках формату А-4, кегль 14, інтервал 1,5 . Поля: зверху, знизу, праворуч – 2 см, ліворуч – 2,5 см.

2. Реферат повинен містити обов'язкові структурні елементи: титульна сторінка, зміст, анотація; вступ; основний текст, який включає в себе огляд літератури, формування позиції автора та наукових гіпотез, емпіричний аналіз; висновки. На титульній сторінці вказується назва навчального закладу, кафедри та тема реферату, прізвище автора і науковий керівник, рік і місто підготовки реферату.

На першій сторінці подається план, порядок який позначається цифрами. Вступ містить інформацію щодо актуальності дослідження, мети та завдань дослідження. Після тексту подається перелік використаних джерел, на які є посилання в тексті реферату послань. В кінці реферату подаються додатки: таблиці, картосхеми та інший ілюстративний матеріал).

3. Обсяг 12-16 сторінок.

4. Основний текст дослідження формується на основі поданого нижче плану географічно-країнознавчого дослідження.

5. Нумерація сторінок реферату є наскрізною.

6. Вирівнювання основного тексту творчого завдання здійснюється за орієнтацією «по ширині сторінки».

7. Назви розділів та підрозділів мають відповідати назвам у змісті.

8. Ілюстративний матеріал (карти, рисунки) має наскрізну нумерацію, таким же чином нумеруються таблиці.

9. Перелік використаних джерел подається після основного тексту та перед додатками і налічує не менше п'яти позицій.

10. В тексті обов'язковими є посилання на позиції із списку використаних джерел, що оформлюються так: [2, с. 55].

11. Список використаних джерел здійснюється в алфавітному порядку згідно із правилами бібліографічного опису. Спочатку подаються українські джерела, потім зарубіжні (іноземною мовою), а потім електронні джерела (із зазначеним режимом доступу).

12. Висновки реферату повинні бути лаконічними та відповідати головним результатам країнознавчого дослідження.

Доповідь - є обов'язковим елементом захисту поданої на перевірку наукової роботи студента реферату чи статті. Доповідь має відображати основний зміст реферату простою мовою. Будь-яка теза чи положення має бути теоретично доведено та підкріплено відповідними аргументами, матеріалами з авторських джерел, статистичними даними, фактами, які доводять правильність тези.

Структурними компонентами побудови доповіді є: *вступ*, у якому визначено актуальність запропонованої проблематики; *основна частина*, у якій стисло розкривається провідна ідея, її теоретичне та практичне обґрунтування та авторська інтерпретація проблеми; *висновки* та рекомендації щодо подальшого вирішення проблеми. Доповідь готується у письмовій формі обсягом 3-5 сторінок і розрахована до 10 хв виступу.

Стаття є одним із видів самостійної навчальної роботи студентів.

Мета такого виду роботи полягає в формуванні аналітичної здатності студентів. Логіка викладу матеріалу за обраною тематикою є наступною: *вступ*, де коротко подається інформація про актуальність обраної теми; *основний зміст*, в якому викладаються основні положення, які студент намагається викласти; *висновки*, де узагальнено основний зміст статті, реферату.

Питання для самостійної роботи

Змістовий модуль 1. Теорія та методологія країнознавства

Тема 1. Країнознавство як навчальна дисципліна. Теоретико-методологічні засади країнознавчого дослідження

1. Країнознавство як навчальна дисципліна та науковий напрямок. Сучасні та перспективні наукові завдання країнознавства у форматі Болонського процесу, європейських та загальносвітових освітянських стандартів.

2. Міжпредметні зв'язки країнознавства з навчальними дисциплінами та окремими науками. Система наукових зв'язків.

3. Об'єкт і предмет дослідження країнознавства. Функції країнознавства. Основні поняття та категорії країнознавства. Методи країнознавчих досліджень.

Література:

1. Машбиц Я.Г. Комплексное страноведение. – М., 1998.
2. Мироненко Н.С. Страноведение: теория и методы. – М., 2001.
3. Масляк П.О. Країнознавство. Підручник. – К., 2008.
4. Воронянський О.В. Всесвітня історія ХХст. – Харків, 2012
5. Головченко В., Кравчук О. Країнознавство: Азія, Африка, Латинська Америка, Австралія і Океанія: Навчальний посібник. – К., 2006.

Тема 2. Регіональний поділ світу. Глобальні цивілізаційно-просторові структури та проблеми субрегіональної інтеграції держав

1. Сучасна соціально-політична організація суспільства через призму країнознавства.
2. Поняття цивілізації в контексті країнознавчих досліджень.
3. Форми міжнародних відносин та їх реалізація у країнах світу різних типів.

Література:

1. Космина В.Г. Цивілізаційний аналіз у країнознавчих студіях: теоретико-методологічний аспект // Інтернет-ресурс.
2. Машбиц Я.Г. Комплексное страноведение. – М.; Смоленск, 1998.
3. Замятин Д.Н. Образ страны: структура и динамика // Общественные науки и современность. – 2000. - № 1.
4. Головченко В., Кравчук О. Країнознавство: Азія, Африка, Латинська Америка, Австралія і Океанія: Навчальний посібник. – К., 2006.
5. Рашковский Е., Хорос В. Мировые цивилизации и современность (К методологии анализа) // Мировая экономика и международные отношения. – 2001. - № 12.
6. Луман Н. Общество как социальная система. – М., 2004.
7. Выготский Л.С. История развития высших психических функций // Выготский Л.С. Собрание сочинений: В 6 т. – Т.3. – М., 1983.

Тема 3. Геополітика в контексті сучасних змін. Основні тенденції розвитку міжнародних відносин та їх вплив на трансформацію політичної карти світу

1. Поняття геополітики. Основні геополітичні школи.
2. Сучасні трансформації світової політичної системи.
3. Сучасна карта світу як динамічна модель. Сучасні тенденції та перспективи модернізації.

Література:

1. Герчикова И.Н. Международные организации. – И., 1997.
2. Глобальна торгова система: розвиток інститутів, правил, інструментів СОТ. Під кер. Т.М. Циганкової – К., КНЕУ, 2003.
3. Європейський Союз. Консолідовані договори. – К., 1999.
4. Зайцева О.Г. Международные межправительственные организации. – М., 1993.
5. Ильин Ю.Д. История и право Европейского Союза, Харьков, 1998.
6. Международные организации системы ООН. Справочник. Сост. Титаренко А.А. – М., 1990.
7. Шенгенские соглашения. – М., 2000.

Тема 4. Проблеми інтеграції України в міжнародне співтовариство: країнознавчий аспект

1. Україна в світовій історії.
2. Варіанти геополітичної орієнтації України в пострадянський період. Участь України в міжнародних організаціях.
3. Проблеми інтеграції України в міжнародне співтовариство на сучасному етапі. Україна в системі міжнародного поділу праці та наукового й культурного співробітництва.

Література:

1. Глобальна торгова система: розвиток інститутів, правил, інструментів СОТ. Під кер. Т.М. Циганкової – К., КНЕУ, 2003.
2. Воронянський О.В. Всесвітня історія ХХст. – Харків, 2012
3. Воронянський О.В. Політичні інститути: механізм формування в конкурентному середовищі. Сучасне суспільство. Вип.1.- Харків, 2014
4. Європейський Союз. Консолідовані договори. – К., 1999.
5. Як працює Європейський Союз: Довідник інституцій ЄС. – К.: КПФ "А-Скрін", 2016.

Змістовий модуль 2. Країнознавча карта світу

Тема 5. Європа як цивілізаційний (політичний і економіко-географічний) регіон: країнознавчий аналіз

1. Загальні відомості про регіон. Основні субрегіони Європи (Північна Європа, Західна Європа, Південна Європа, Балканський субрегіон, Центральна та Східна Європа, країни СНД європейського регіону). Типологія країн. Регіональні лідери.
2. Етапи формування сучасної політичної карти Європи. Населення, демографічні особливості. Природно-ресурсний потенціал. Місце у світовій економіці та міжнародних відносинах.
3. Європейські організації, інтеграційні угруповання. Відносини з Україною.. Європейський Союз: мета, завдання, етапи становлення, склад. Співдружність Незалежних Держав: сучасний стан, проблеми і перспективи розвитку.

Література:

1. Алисов Н.В. Экономическая и социальная география мира: (общий обзор): Учебник. – М., Гардарики, 2010.
2. Родионов И.А. Экономическая география и региональная экономика: Учебное пособие. – М., Московский лицей, 2012.
3. Шуканова З.Н. Практикум по экономической и социальной географии зарубежных стран: Учебное пособие для студентов вузов. – Минск: Аверэв, 2016.
4. Герчикова И.Н. Международные организации. – И., 1997.
5. Глобальна торгова система: розвиток інститутів, правил, інструментів СОТ. Під кер. Т.М. Циганкової – К., КНЕУ, 2003.
6. Європейський Союз. Консолідовані договори. – К., 1999.
7. Зайцева О.Г. Международные межправительственные организации. – М., 1993.

Тема 6. Америка як цивілізаційний (політичний і економіко-географічний) регіон: країнознавчий аналіз

1. Загальні відомості про регіон. Основні субрегіони Америки (Північна Америка, Мезоамерика, Південна Америка). Типологія країн. Формування політичної карти ХХ століття.
2. Особливості історичного формування регіону Населення регіону. Розмаїття етнонаціонального складу. Культурно-цивілізаційні особливості країн. Культурна спадщина ЮНЕСКО.
3. Місце регіону в міжнародному поділі праці. Господарська оцінка природно-ресурсного потенціалу. Особливості економічного розвитку регіону.

Література:

1. Ашкинази Л. А., Гайнер М. Л. Америка без комплексов: Социологические этюды, 2010
2. Геевский И. А., Сетунский Н. К. Американская мозаика. М.: Политиздат, 1995.
3. Воронянський О.В. Всесвітня історія ХХст. – Харків, 2012
4. . Головченко В., Кравчук О. Країнознавство: Азія, Африка, Латинська Америка, Австралія і Океанія: Навчальний посібник. – К., 2006.
5. Рашковский Е., Хорос В. Мировые цивилизации и современность (К методологии анализа) // Мировая экономика и международные отношения. – 2001. - № 12.
6. Жилко Н. М. Сполучені Штати Америки: Навч. посібник до курсу «Країнознавство» / Ніжинський держ. педагогічний ун-т ім. Миколи Гоголя. — Ніжин: НДПУ ім. М.Гоголя, 2003
7. Мерфі Н. Г. Українська діаспора в США: збереження традицій національної культури / Донецький національний ун-т. — Донецьк: Вебер, Донецька філія, 2007.

Тема 7. Азійський регіон: країнознавчий аналіз

1. Загальні відомості про регіон. Політична карта Азії. Основні субрегіони, чинники їх виділення (Південно-Західна, Західна, Південна, Південно-Східна, Східна, Центральна і Північна Азія). Типологія країн. Політичний устрій.
2. Загальний країнознавчий огляд Азійсько-Тихоокеанського регіону: природні умови та природно-ресурсний потенціал, населення, загальний історичний огляд, культурна спадщина, соціально-економіко-географічний огляд території.
3. Регіон в сучасних геополітичних процесах: політична ситуація, інтеграційні об'єднання, зовнішньополітичні пріоритети, відносини з Україною. Загальна характеристика Азійського регіону. Загальні відомості про макрорегіон. Політична карта Азії. Основні субрегіони, чинники їх виділення: Південно-Західна, Західна, Південна, Південно-Східна, Східна, Центральна і Північна Азія. Типологія країн. Політичний устрій.

Література:

1. Економічна і соціальна географія країн світу. Навчальний посібник / За ред. Кузика С. П. — Л. : Світ, 2012
2. О. Я. Дуднік, І. Ф. Черніков. Туреччина // Енциклопедія історії України : у 10 т. / редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. ; Інститут історії України НАН України. — К. : Наук. думка, 2013.
3. Воронянський О.В. Всесвітня історія ХХст. – Харків, 2012
4. Головченко В., Кравчук О. Країнознавство: Азія, Африка, Латинська Америка, Австралія і Океанія: Навчальний посібник. – К., 2006.
5. Рашковский Е., Хорос В. Мировые цивилизации и современность (К методологии анализа) // Мировая экономика и международные отношения. – 2001. - № 12.
6. Рубель В. А. Японська цивілізація: традиційне суспільство і державність. — К. : «Аквілон-Прес», 1997
7. Піотровський М. Б. Державна влада і суспільно-політичні структури в арабських країнах / М. Б. Піотровський. - М.: Наука, 1984.

Тема 8. Африка як цивілізаційний (політичний і економіко-географічний) регіон: країнознавчий аналіз

1. Загальні відомості про країни. Субрегіони Африки (Північна Африка, Західна та Центральна Африка, Східна Африка, Південна Африка). Характерні риси африканської культури. Культурна та природна спадщина ЮНЕСКО.

2. Населення. Етнографічні та демографічні особливості. Природно-ресурсний потенціал. Загальна характеристика економічного розвитку африканських країн на сучасному етапі. Соціальні проблеми.

3. Типологія країн. Державний устрій країн. Історія розвитку території. Крах колоніалізму. Формування політичної карти ХХ ст. Загальні риси внутрішньополітичних процесів. Зони конфліктів та політичної нестабільності. Інтеграційні процеси в африканських країнах.

Література:

1. Економічна і соціальна географія країн світу. Навчальний посібник / За ред. Кузика С. П. — Л. : Світ, 2012

2. О. Я. Дуднік, І. Ф. Черніков. Туреччина // Енциклопедія історії України : у 10 т. / редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. ; Інститут історії України НАН України. — К. : Наук. думка, 2013.

3. Воронянський О.В. Всесвітня історія ХХст. — Харків, 2012

4. Головченко В., Кравчук О. Країнознавство: Азія, Африка, Латинська Америка, Австралія і Океанія: Навчальний посібник. — К., 2006.

5. Народы Африки. — М., 2014

6. Гевелинг Л. В. Нигерия: власть и политика. — М. : Издательство Института Африки РАН, 2011.

7. Арабские страны Северной Африки: Новейшая история, экономика и политика: Сборник / Под ред. Сейраняна Б. Г., Филоник А. О. — М. : Прогресс, 2009.

Тема 9. Тихоокеанський регіон: країнознавчий аналіз

1. Загальні відомості про країни. Субрегіони Тихоокеанського регіону: Австралія та Океанія (Меланезія, Полінезія, Мікронезія). Характерні риси доєвропейської культури.

2. Особливості історичного розвитку. Типологія країн. Державний устрій країн. Демографічні особливості. Соціальні та економічні проблеми. Природно-ресурсний потенціал.

3. Місце регіону в сучасних інтеграційних процесах. Пріоритети зовнішньої політики країн регіону.

Загальні відомості про Австралійський Союз. Політичний устрій. Відкриття Австралії європейцями. Особливості історичного розвитку. Оцінка природно-ресурсного потенціалу. Характеристика населення.

Економічний розвиток країни на сучасному етапі. Зовнішньоекономічна діяльність. Соціальна сфера. Пріоритети зовнішньої політики. Міжнародні економічні зв'язки з країнами світу та з Україною.

Загальні відомості про країни Меланезії, Полінезії, Мікронезії. Склад території. Політична карта. Населення. Роль країн Океанії в світі. Природно-ресурсний потенціал. Характер і структура господарства. Соціальні та економічні проблеми країн Океанії. Країнознавчий огляд Нової Зеландії.

Література:

1. Литвинов Н. Н. Стратегический менеджмент на примере Азиатско-Тихоокеанского региона. Монография. — М., 2010.

2. Економічна і соціальна географія країн світу. Навчальний посібник / За ред. Кузика С. П. — Л. : Світ, 2012

3. Воронянський О.В. Всесвітня історія ХХст. — Харків, 2012

4. Головченко В., Кравчук О. Країнознавство: Азія, Африка, Латинська Америка, Австралія і Океанія: Навчальний посібник. — К., 2006.

5. Масляк П.О. Країнознавство. Підручник. — К., 2008.

Завдання для самостійної роботи

Завдання I. За однією із запропонованих тем (див. перелік) здійснити реферативне повідомлення або підготувати країнознавчий аналітичний огляд, про які можна буде повідомити у ході проведення семінарських занять:

1. Використання різноманітних джерел країнознавчої інформації.
2. Географічні засади становлення країнознавства як науки.
3. Географічні засади становлення країнознавства як науки.
4. Геоекологічний стан держави як об'єкт країнознавчого дослідження.
5. Геоінформаційні технології у країнознавстві.
6. Господарство як об'єкт країнознавчого дослідження.
7. Документознавство як наука та джерело країнознавчої інформації.
8. Історико-географічні регіони держави як об'єкт країнознавчого дослідження.
9. Країна як об'єкт професійної діяльності країнознавця.
10. Країнознавство та сучасне інформаційне суспільство.
11. Культура як об'єкт країнознавчого вивчення.
12. Міжнародні відносини, як актуальна проблема сучасності та їх країнознавчий контекст.
13. Місце країнознавства у міжнародних відносинах.
14. Місце країнознавства у системі наук.
15. Народонаселення і культура як об'єкт країнознавчого дослідження.
16. Нові країнознавчі напрями.
17. Новітні методики проведення країнознавчих досліджень.
18. Перспективи розвитку країнознавчих досліджень.
19. Політична система держави як об'єкт країнознавчого вивчення.
20. Природа як об'єкт країнознавчого дослідження.
21. Регіональна економіка та країнознавство.
22. Системний підхід як основа країнознавчих досліджень.
23. Співвідношення країнознавства та краєзнавства.
24. Суспільство як об'єкт країнознавчого дослідження.
25. Теоретичні проблеми сучасного краєзнавства.
26. Теорія міжнародних відносин – ядро сучасного країнознавства.
27. Територія, географічне та геополітичне положення як об'єкт країнознавчого дослідження.
28. Нові напрями країнознавчих досліджень.
29. Сучасні країнознавчі дослідження в Україні.
30. Нові країнознавчі галузі.

Методичні рекомендації щодо оформлення країнознавчого аналітичного огляду або реферативного повідомлення

1. Зібрати фактаж наукових публікацій відповідно до заданої тематики (не менше 10 літературних джерел із вибраної студентом проблематики дослідження для огляду).
2. Систематизувати та квантифікувати зібраний матеріал (за змістом; спрямуванням наукової позиції та оцінкою фахівців щодо досліджуваного процесу; джерелами надходження основних публікацій; хронологічними межами, динамікою; просторовими і масштабними ознаками; повнотою та аргументативністю викладу основного матеріалу тощо).
3. Здійснити власну наукову оцінку досліджуваного процесу (явища) у вигляді написання аналітичного огляду, відобразивши в ньому: актуальність досліджуваної тематики; підведення до основного викладу матеріалу; розкрити основний зміст досліджуваного процесу та охарактеризувати наявну поточну ситуацію досліджуваного об'єкта, врахувавши наукові позиції інших дослідників (на основі зібраних літературних джерел та власних опрацьованих інформаційно-статистичних

даних); встановити сутність головних проблем, виявивши основні тенденції у розвитку та динаміці досліджуваного процесу (явища); по-можливості передбачити та спрогнозувати подальшу ситуацію з розвитком досліджуваного об'єкта; зробити власні короткі наукові висновки щодо проблем, стану та подальшого розвитку досліджуваної ситуації та перспектив їхнього вирішення.

4. Письмово оформити аналітичний огляд згідно розроблених методико-технічних вимог (включаючи наявність стандартного титульного аркуша, друкованого тексту аналітичного огляду (3-7 ст.), списку використаних джерел та додатку зібраного фактажу (у вигляді відбитків-копій наукових публікацій із досліджуваної проблематики).

Завдання II. Скласти словник основних країнознавчих термінів (за вибором студента, не менше 40 посилань), скориставшись запропонованими варіантом країнознавчих понять, які подані у методичному комплексі.

ТЕСТИ

Тест 1

1. Найдавніше населення, яке проживало на території Галлії, називалось: а) кельти, б) гали, в) франки, г) бургунди?
2. В якій із зазначених країн французька мова є державною: а) Іспанія, б) Люксембург, в) Бельгія, г) Ліхтенштейн?
3. Російськими військами у Бородінській битві командував: а) Барклай де Толлі, б) Багратіон, в) Кутузов, г) Суворов?
4. У якому із названих економічних районів Росії знаходяться найбільші в світі поклади залізної руди: а) Урал, б) Поволжя, в) Центральний Чорноземний район, Західний Сибір?
5. Яке з названих міст сучасної України першим одержало звання міста-героя: а) Київ, б) Керч, в) Севастополь, г) Одеса?
6. Які зі слов'янських племен у кінці I тис. н.е. населяли територію Молдови: а) білі хорвати, б) уличі, в) тіверці, г) древляни?
7. Першим президентом Казахстану був: а) Кунаєв, б) Назарбаєв, в) Джабаєв, г) Ахметов?
8. Яка із середньоазіатських республік вирощує найбільше бавовни: а) Киргизія, б) Узбекистан, в) Туркменистан, г) Таджикистан?
9. На території якої із середньоазіатських республік знаходяться найбільші в світі запаси сульфатів. (напишіть назву родовища): а) Киргизії, б) Узбекистану, в) Туркменністану, г) Таджикистану?
10. До якої з європейських країн Наполеон застосував континентальну блокаду: а) Пруссії, б) Росії, в) Англії, г) Австрії?

Тест 2

1. Першим франкським королем був: а) Хлодвіг, б) Карл Мартелл, в) Пипін Короткий, г) Карл Великий?
2. За якою галуззю господарства Франція займає перше місце в Європі: а) виноробство, б) виробництво парфумів, в) сільське господарство, г) нафтохімія?
3. "Руську правду" – програмний документ декабристів – написав: а) Пестель, б) Каховський, в) Рилєєв, г) Муравйов?
4. В якому з названих міст розташований найбільший в Росії

- комбінат кольорової металургії: а) Магнітогорську, б) Челябінську, в) Норильську, г) Липецьку?
5. Першим прем'єром незалежної України був: а) Фокін, б) Кучма, в) Лазаренко, г) Марчук?
6. Коли на території Молдови з'явилися племена молдаван і валахів: а) X ст., б) XI ст., в) XII ст., г) XIII ст.?
7. Космодром Байконур знаходиться у: а) Казахстані, б) Узбекистані, в) Таджикистані, г) Туркменистані?
8. В якій із середньоазіатських республік побудовано Каракумський канал: а) Киргизії, б) Узбекистані, в) Туркменистані, г) Таджикистані?
9. На території якої із середньоазіатських республік знаходиться пустеля Каракуми: а) Киргизії, б) Узбекистану, в) Туркменистану, г) Таджикистану?
10. Яка із зазначених країн (територій) увійшла до складу Британської імперії найпізніше: а) Канада, б) Індія, в) Бірма, г) Кенія?

Тест 3

1. Розташуйте у хронологічній послідовності королівські династії, які правили Францією: а) Валуа, б) Капетінги, в) Бурбони.
2. За якою галуззю господарства Франція займає перше місце в світі: а) виноробство, б) виробництво парфумів, в) сільське господарство, г) нафтохімія?
3. Розставте у правильній хронологічній послідовності імена російських імператорів, враховуючи час їх правління: а) Микола I, б) Олександр I, в) Микола II, г) Олександр II.
4. З перерахованих площ європейських держав визначте, яка належить Україні (в тис. км): а) 450, б) 500, в) 544, г) 604.
5. Яка із цих українських річок несе свої води через територію трьох держав: а) Прип'ять, б) Сіверський Донець, в) Дніпро, г) Південний Буг?
6. Молдова була приєднана до Росії внаслідок російськотурецької війни: а) 1768-1774 рр., б) 1787-1791 рр., в) 1806-1812 рр., г) 1828-1829 рр.?
7. Підземний ядерний полігон знаходився в одному з казахських міст: а) Алма-Ата, б) Семипалатинськ, в) Караганда, г) Темір-Тау?
8. В якій із середньоазіатських республік найбільш розвинуте шовківництво: а) Киргизії, б) Узбекистані, в) Туркменистані, г) Таджикистані?
9. У якій із середньоазіатських країн виробляють знамениті килими: а) Киргизії, б) Узбекистані, в) Туркменистані, г) Таджикистані?
10. Британська співдружність була створена у: а) 1919 р., б) 1931 р., в) 1945 р., г) 1960 р.?

Тест 4

1. Розташуйте у хронологічній послідовності королів Франції: а) Людовик Святий, б) Філіп Вродливий, в) Генріх IV, г) Карл IX.
2. Найбільшу довжину автошляхів у Європі має: а) Німеччина, б) Франція, в) Італія, г) Іспанія?
3. Розставте у правильній хронологічній послідовності війни,

- які вела Росія у XIX – на початку XX ст.: а) російськояпонська війна, б) війна зі Швецією, в) Кримська війна, г) Вітчизняна війна з Наполеоном.
4. Які племена існували на території України найперше: а) скіфи, б) киммерійці, в) сармати, г) анти?
5. Україна має найбільші запаси із таких паливних корисних копалин: а) кам'яного вугілля, б) бурого вугілля, в) нафти, г) природного газу?
6. Молдавська Радянська Соціалістична Республіка була утворена в: а) 1917 р., б) 1918 р., в) 1924 р., г) 1940 р.?
7. Рудний Алтай знаходиться в: а) Росії, б) Киргизії, в) Узбекистані, г) Казахстані?
8. В якій із середньоазіатських республік немає промислових запасів природного газу: а) Киргизії, б) Узбекистані, в) Туркменистані, г) Таджикистані?
9. У якій із середньоазіатських країн вирощують найкращу в світі породу коней: а) Киргизії, б) Узбекистані, в) Туркменистані, г) Таджикистані?
10. Назвіть прізвище найбільш видатного англійського політичного діяча періоду Другої світової війни: а) Чемберлен, б) Черчилль, в) Болдуїн, г) Монтгомері?

Тест 5

1. У 1572 р. відбулася така подія: а) Жакерія, б) страта Жанни д'Арк, в) Варфоломійська ніч, г) вбивство короля Генріха IV?
2. За чисельністю населення друге місце після Парижа займає: а) Марсель, б) Ліон, в) Страсбург, г) Ніцца?
3. Визначте подію, з якої розпочалася перша російська революція 1905-1907 рр.: а) Повстання на броненосці "Потьомкін", б) "Кривава неділя", в) загальний Жовтневий страйк, г) Грудневе збройне повстання?
4. Яка подія сталася в 1199 р.: а) прийняття християнства, б) перший напад половців, в) утворення Галицько-Волинської держави, г) смерть князя Романа Мстиславовича?
5. Найбільший металургійний комбінат України: а) Азовсталь, б) ім. Ілліча, в) Криворіжсталь, г) Донецький металургійний завод?
6. Молдавська валюта називається: а) динар, б) таляр, в) злотий, г) лей?
7. Туркестано-Сибірська залізниця в основному проходить по території: а) Росії, б) Казахстану, в) Узбекистану, г) Туркменистану?
8. Територія якої із середньоазіатських республік не входила до держави Олександра Македонського; а) Киргизії, б) Узбекистану, в) Туркменистану, г) Таджикистану?
9. Де вирощують найсолодші у світі дині: а) Киргизії, б) Узбекистані, в) Туркменистані, г) Таджикистані?
10. Велика Британія вступила до Європейського співтовариства у: а) 1957 р., б) 1965 р., в) 1973 р., г) 1979 р.?

Тест 6

1. Велика Французька революція відбулася у: а) 1769-1775 рр., б) 1777-1781 рр., в) 1789-1794 рр., г) 1793-1797 рр.?

2. Яка з названих держав на території Росії виникла найперше:
а) Боспорське царство, б) Скіфська держава, в) Тюркський каганат, г) Хазарський каганат?
3. Назвіть російського прем'єр-міністра, який проводив аграрну реформу на початку ХХ ст.: а) Вітте, б) Століпін, в) Родзянко, г) Горемікін?
4. Люблінська унія була укладена в: а) 1385 р., б) 1413 р., в) 1557 р., г) 1569 р.?
5. Яке з названих міст не належить до Білорусі: а) Могилів, б) Смоленськ, в) Вітебськ, г) Полоцьк?
6. Першим президентом незалежної Молдови став: а) Снегур, б) Воронін, в) Лучинський?
7. У складі якої з названих держав Узбекистан перебував найперше: а) Бактриї, б) Согдіани, в) Парфії, г) Хорезму?
8. Яка із середньоазіатських країн не була завойована арабами: а) Киргизія, б) Узбекистан, в) Туркменистан, г) Таджикистан?
9. Найдавніше населення Англії називалося: а) кельти, б) англійці, в) сакси, г) фризи?
10. Яка із зазначених політичних партій Великої Британії нині найменш впливова серед населення: а) ліберали, б) консерватори, в) лейбористи?

Тест 7

1. При якому правителі Франції кардинал Ришельє був першим міністром: а) Наполеонові, б) Генріхові IV, в) Людовикові XIII, г) Людовикові XIV?
2. Першою слов'янською державою на території Росії була: а) Ладога, б) Смоленськ, в) Великий Новгород, г) Псков?
3. Під час якої з цих подій в РСФРР сталася смерть В.І. Леніна: а) громадянська війна, б) неч, в) перша п'ятирічка, г) друга п'ятирічка?
4. Перше велике селянсько-козацьке повстання в Україні відбулося під керівництвом: а) Кшиштофа Косинського, б) Северина Наливайка, в) Тараса Федоровича, г) Івана Сулими?
5. До складу Росії білоруські землі увійшли за: а) першим поділом Польщі, б) другим поділом Польщі, в) третім поділом Польщі?
6. Яке з названих вин молдавського виробництва: а) Кокур, б) Ркацителі, в) Циганський барон, г) Ай-Петрі?
7. З названих міст Узбекистану найдавнішим є: а) Ташкент, б) Фергана, в) Бухара, г) Самарканд?
8. Яка із середньоазіатських країн найпізніше була приєднана до Росії: а) Киргизія, б) Узбекистан, в) Туркменистан, г) Таджикистан?
9. Найбільш шанований ірландцями святий в Ірландії називається: а) Антоній, б) Павло, в) Патрик, г) Іоанн?
10. Ірландія була проголошена республікою у: а) 1921 р., б) 1948 р., в) 1955 р., г) 1972 р.?

Тест 8

1. Яка з названих країн найпізніше була приєднана до Французької колоніальної імперії: а) Алжир, б) Туніс, в) Марокко, г) Індокитай?

2. Республіканський устрій серед окремих земель ПівнічноСхідної Русі мала: а) Смоленська земля, б) Муромська земля, в) В'ятська земля, г) Новгородська земля?
3. Перша Конституція СРСР була прийнята у: а) 1924 р., б) 1929 р., в) 1932 р., г) 1936 р.?
4. Яка подія сталася в Україні в 1667 р.: а) Конотопська битва, б) смерть Б.Хмельницького, в) Андрусівське перемир'я, г) Слободищенський трактат?
5. Яка з цих операцій під час Великої Вітчизняної війни проходила на території Білорусі: а) "Сатурн", б) "Уран", в) "Багратіон"?
6. Яка релігійна конфесія є панівною в Молдові: а) католицизм, б) православ'я, в) протестантизм, г) мусульмани?

105

7. Перша узбецька держава, утворена в XV ст., називалася державою: а) Шейбанідів, б) Сасанідів, в) Караханідів, г) Газневідів?
8. Назвіть причину повстання під проводом Амангельди Іманова: а) релігійні утиски, б) безземелля, в) мобілізація для виконання тилових робіт, г) продаж бідняків у рабство?
9. Англійське королівство було утворене у: а) IX ст., б) X ст., в) XI ст., г) XII ст.?
10. Столиця Великобританії розташована на березі річки: а) Темзи, б) Северн, в) Слайд, г) Трент?

Тест 9

1. З ім'ям якого президента Франції пов'язаний вступ Франції у Першу світову війну: а) де Голля, б) Пуанкаре, в) Греві, г) Венсана Оріоля?
2. Московська Русь звільнилася від монголо-татарського гноблення у: а) 1362 р., б) 1380 р., в) 1480 р., г) 1552 р.?
3. Перед якою битвою Великої Вітчизняної війни був виданий знаменитий наказ Сталіна № 227: а) Московською, б) Сталінградською, в) Курською, г) Ленінградською?
4. Ліквідація Запорозької Січі відбулася: а) 1654 р., б) 1709 р., в) 1775 р., г) 1783 р.?
5. О.Лукашенко став президентом Білорусі в: а) 1991 р., б) 1992 р., в) 1994 р., г) 1996 р.?
6. Історія якої з держав Азії починалася з державного утворення Кангюй: а) Казахстан, б) Узбекистан, в) Киргизія, г) Туркменія?

7. Узбецькі ханства були остаточно приєднані до Росії у:

- а) 1864 р., б) 1867 р., в) 1868 р., г) 1873 р.?
8. На території якої із середньоазіатських держав у 1918 р. утворилася Закаспійська республіка: а) Киргизії, б) Узбекистану, в) Туркменистану, г) Таджикистану?
9. Англійський парламент був створений у: а) 1188 р., б) 1215 р., в) 1265 р., г) 1267 р.?
10. Поклади яких корисних копалин у Великій Британії почали розробляти найперше: а) природний газ, б) кам'яне вугілля, в) нафта, г) олово?

Тест 10

1. Першою звільнилася від французького колоніального гноблення країна: а) Алжир, б) В'єтнам, в) Туніс, г) Мадагаскар?

2. Полтавська битва відбулася у: а) 1612 р., б) 1689 р., в) 1709 р., г) 1722 р.?
3. Поставте прізвища у хронологічній послідовності за часом знаходження при владі: а) Андропов, б) Брежнєв, в) Горбачов, г) Хрущов.
4. Останнім гетьманом в історії України був: а) Іван Скоропадський, б) Павло Скоропадський, в) Кирило Розумовський, г) Петро Калнишевський?
5. Яких із перелічених корисних копалин найбільше в Білорусі: а) нафти, б) природного газу, в) калійної солі, г) кам'яної солі?
6. Казахське ханство з поділом на жузи утворилося в: а) XII ст., б) XIII ст., в) XIV ст., г) XV ст.?
7. Яка з названих країн найпершою одержала статус радянської республіки в складі СРСР: а) Киргизія, б) Казахстан, в) Узбекистан, г) Туркменистан?
8. Як називалася перша радянська республіка, утворена на території Середньої Азії: а) Туркестанська, б) Киргизька, в) Хівинська, г) Бухарська?
9. З іменем якого англійського короля (королеви) пов'язане становлення англійського абсолютизму: а) Генріх VII, б) Генріх VIII, в) Єлизавета, г) Карл I?
10. Яке з названих міст Великої Британії вважається центром чорної металургії: а) Лондон, б) Глазго, в) Бірмінгем, г) Плімут?

Тест 11

1. Розташуйте у хронологічній послідовності імена президентів Франції: а) Міттеран, б) Ширак, в) Жіскар д'Естен, г) де Голль.
2. Завершилось об'єднання руських земель навколо Москви при князюванні: а) Дмитрія Донського, б) Івана III, в) Василія III, г) Івана IV?
3. Яка з названих річок Росії найдовша: а) Волга, б) Лена, в) Єнісей, г) Амур?
4. Перша українська конституція була прийнята у: а) 1710 р., б) 1918 р., в) 1919 р., г) 1925 р.?
5. Яка з перелічених галузей промисловості посідає найважливіше місце в народному господарстві України: а) хімічна, б) машинобудівна, в) деревообробна, г) електротехнічна?
6. Приєднання Казахстану до Росії сталося у: а) XV ст., б) XVIII ст., в) XIX ст., XX ст.?
7. Яка із названих радянських республік стала місцем поселення депортованих кримських татар: а) Казахстан, б) Узбекистан, в) Туркменистан, г) Таджикистан?
8. Назвіть прізвище нинішнього президента Туркменистану: а) Назарбаєв, б) Керімов, в) Рахмонов, г) Ніязов?
9. З якою подією пов'язане перше використання назви "Велика Британія": а) завоюванням Англії норманами, б) створенням парламенту, в) Столітньою війною, г) приєднанням до Англії Шотландії?
10. Яку із свійських тварин найбільше шанують британці: а) поні, б) вівцю, в) свиню, г) корову?

Тест 12

1. Яка з названих річок не протікає по території Франції:
а) Сена, б) Одер, в) Луара, г) Гаронна?
2. Яка подія сталася в історії Росії у 1783 р.: а) приєднання Криму; б) повстання під проводом Пугачова, в) взяття російськими військами Берліна, г) підписання КючукКайнарджійського договору?
3. Найвищі гори в Росії: а) Кавказькі, б) Уральські, в) Саянський хребет, г) Хібіни?
4. Перший тракторний завод в Україні був побудований у:
а) Запоріжжі, б) Дніпропетровську, в) Харкові, г) Кременчуку?
5. До складу якої римської провінції в античні часи входила територія сучасної Молдови: а) Дакії, б) Іллірії, в) Далмації, г) Фракії?
6. Столицею Казахської РСР було місто: а) Кзил-Орда, б) Камолінськ, в) Верний, г) Оренбург?
7. В якій із середньоазіатських столиць стався руйнівний землетрус 1966 р.: а) Ашгабат, б) Ташкент, в) Бішкек, г) Душанбе?
8. На території якої із середньоазіатських республік знаходяться найвищі гори колишнього СРСР: а) Киргизії, б) Узбекистану, в) Туркменистану, г) Таджикистану? Напишіть їх назву.
9. У якій із європейських країн вперше розпочався промисловий переворот: а) Німеччині, б) Голландії, в) Англії, г) Франції?
10. У якій із зазначених європейських держав є лівосторонній рух на вулицях: а) Франції, б) Німеччині, в) Італії, г) Англії

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Безуглий В.В. Економічна і соціальна географія зарубіжних країн: Навчальний посібник/ В.В. Безуглий. – К.: ВЦ "Академія", 2007. – 704 с.
2. Воронянський О.В. Всесвітня історія ХХ ст.-Харків.:Парус, 2008.-462с.
3. Газін В.П., Копилов С.А. Новітня історія країн Європи та Америки (1945-2002 роки): навч. посібник. – К.: Либідь 2004. – 624 с.
4. Географія: Україна і світ: Навчальний посібник/ Я. Б. Олійник [та ін.]. – К.: Знання, 2008. – 456 с.
5. Голіков А.П.Економіка України: Навчальний посібник/ А. П. Голіков, Н. А. Казакова, О. А. Шуба. – К.: Знання, 2009. – 286 с.
6. Головченко В., Кравчук О. Країнознавство: Азія, Африка, Латинська Америка, Австралія і Океанія: Навч.посібник. – К.: ЗАТ «Нічлава», 2006. – 336 с.
7. Дахно І.І. Історія країн світу: Довідник. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 816 с.
8. Дахно І.І. Країни світу: Енциклопедичний довідник/ І.І. Дахно. – К.: МАПА, 2004. – 608 с.
9. Дорошко М.С. Країнознавство. Країни СНД та Балтії: Навч. посібник/ М.С.Дорошко. – Чернівці: Книги-XXI, 2008. – 308 с.
10. Дубович І.А. Країнознавчий словник-довідник/ І.А. Дубович. – К.: Знання, 2008. – 893 с.
11. Європейський Союз: вчора, сьогодні, завтра: навчальний посібник/ упоряд. Ю. І. Макар [та інші]. – Чернівці: Рута, 2008. – 224 с.
12. Ігнат'єв П.М. Країнознавство. Країни Азії: Навчальний посібник/ П.М. Ігнат'єв. – Чернівці: Книги – XXI, 2006. – 424 с.

13. Історія релігій світу: Навчальний посібник/ В.І. Лубський, С.М. Піддубна, М.В. Лубська, І.В. Куліш. – К.: Університет економіки та права «КРОК», 2009. – 556 с.
14. Копійка В.В. Європейський Союз: заснування і етапи становлення: Навчальний посібник/ В.В. Копійка, Т.І. Шинкаренко. – К.: ВД «Ін Юре», 2001. – 448 с.
15. Країнознавство: нариси з історії Китаю: Навч. Посібник / за ред А.В.Пасько. – К.: КиМУ, 2005. – 148 с.
16. Країнознавство: підручник / В.П. Крижанівський, М.С.Дорошко, В.І.Головченко та ін.; [за ред. М.С.Дорошка]. – 2-ге вид., переробл. і доповн. – К.: Знання, 2012. – 439 с.
17. Мицик Л.М. Новітня історія країн Європи та Америки (1918-2007): Навчальний посібник/ Л. М. Мицик, Ю. В. Кузьменко. – К.: Академвидав, 2008. – 544 с.
18. Теоретичні основи країнознавства: підручник / Н.В. Антонюк, М.П.Мальська, Ю.С.Занько, Н.М.Ганич. – К.: Знання, 2011. – 326 с.

Допоміжна

42. Велика ілюстрована енциклопедія географії: Пер.з англ./ Авт. тексту К. Гіффорд. – К.: Махаон-Україна, 2005. – 496 с.
43. Вознюк В.А. Відкриваю Нідерланди по-українськи: Дорожні есеї/ В. А. Вознюк. – Чернівці: Книги – ХХІ, 2009. – 232 с.
44. Джеймс П., Торп Н. Тайни древних цивілізацій. – М.: Изд-во ЭКСМО-Пресс, 2002. – 624 с.
45. Економічна і соціальна географія світу: Навчальний посібник/ За ред. С.П. Кузика. – Львів: Світ, 2005. – 672 с.
46. Жук П., Мазур Н., Соломонюк Р., Турчак Р. Етнополітична карта світу ХХІ століття / Методичний і предметний коментарі. – Тернопіль: МандрівецьЮ 2000. – 240 с.
47. Ігнат'єв П.М. Індія на шляху до лідерства в Південній Азії/ П. М. Ігнат'єв. – Чернівці: Книги – ХХІ, 2006. – 504 с.
48. Ігнат'єв П.М. Шрі-Ланка: країнознавчий портрет: Монографія/ П. М. Ігнат'єв. – Чернівці: Книги – ХХІ, 2009. – 288 с.
49. Орлова Т.В. Історія нових незалежних держав: Postsovieticus: Навчальний посібник/ Т. В. Орлова. – К.: Знання, 2010. – 487 с.
50. Історія Норвегії/ К. Гелле, С. Дюрвік, Р. Даніельсон и др. – Львів: Літоис, 2001. – 336 с.
51. Історія Сполучених Штатів: Нарис/ За ред. Г. Синкотта. – К.: Інформаційне агенство Сполучених Штатів, 2004. – 406 с.
52. Кириченко В.П. Нова історія країн Азії, Африки та Латинської Америки: Навч. посібник. – К.: Либідь, 2002. – 168 с.
53. Кононенко П.П. Українознавство: Підручник. – К.: Либідь, 1996. – 384 с.
54. Кримський А. Історія Туреччини. – Львів: Олір, 1996. – 288 с.
55. Нариси історії Росії/ За заг. ред. О.О. Чубар'яна. – К.: Ніка-Центр, 2007. – 800 с.
56. Пасько А.В. Країнознавство: географія Китаю: Навчальний посібник/ А.В. Пасько. – К.: КиМУ, 2005. – 132 с.
57. Петранівський В.Л. Туристичне краєзнавство: Навчальний посібник/ В.Л. Петранівський; За ред. Ф.Д. Заставного. – К.: Знання, 2006. – 575 с.
58. Цольнер Е. Історія Австрії. – Львів: Літопис, 2001. – 712 с.
59. Шевчук Л. Фінляндія: Соціально-економіко-географічна характеристика/ Л. Шевчук, Т. Аарреваара. – Львів, 2001. – 18 с.
60. Як працює Європейський Союз: Довідник інституцій ЄС. – К.: КПФ "А-Скрін",

20016. – 52 с.

Електронні інформаційні ресурси

- ... 3.<http://www.countries.ru/index.cgi?pid=5> – сайт про країни світу.
- 34.<http://www.geo2000.nm.ru/> – сайт «Географія країн світу».
- 35.http://www.votpusk.ru/america_n.asp – сайт «Туристський атлас світу».
- 36.<http://www.best-of-africa.ru/> - сайт «Країни та острови світу».
- 37.<http://www.krugosvet.ru/countries.htm> - сайт «Енциклопедія країн світу».
- 38.<http://geo.historic.ru/> сайт про країни світу (фізична карта, довідкові матеріали).
- 39.<http://maxrj.ru/> - сайт «Країнознавство» (все про країни світу).